Veikko Lehti Oy 21.4.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys jätelaista (40/2021 vp)

- Jätehuoltoyritysten toimintaedellytyksiä markkinaehtoisten palveluiden tarjonnassa tulee parantaa
- Asumisen jätteiden kuljetuksessa tulee valita joko kaksoisjärjestelmän mahdollistava malli kaikkien jätejakeiden osalta tai täysin kunnan monopolina toteutettu malli.
- Lakiesitykseen kirjattu kuljetusjärjestelmämalli tulee joka tapauksessa johtamaan yritysten tuottamien palveluiden kunnallistamiseen ilman mahdollisuutta kohtuulliseen siirtymäaikaan tai rahalliseen korvaukseen liiketoiminnan alasajosta.
- Pakkausjätehuollon lähtökohtana tulee olla täysi tuottajavastuu ja kuluttajille maksuton palvelu, joka on yksiselitteisesti yhteensopiva EU:n kilpailuoikeuden ja jätedirektiivin kanssa.

Veikko Lehti Oy on 1920-luvulla toimintansa aloittanut perheomisteinen jätehuoltopalveluyhtiö. Tuotamme markkinaehtoisia jätehuoltopalveluita vuosittain noin 25 000 asiakkaalle, jotka ovat yrityksiä, kotitalouksia sekä julkisyhteisöjä. Yhtiön jätehuoltotoimintojen liikevaihto on noin 25 miljoonaa euroa vuodessa.

Lakiesityksen tavoitteista voidaan yleisesti todeta, että Jätelain tavoitteena on yhdyskuntajätteen kierrätysastetavoitteiden saavuttaminen kolmessa vaiheessa 2035 mennessä. Hallituksen esitys jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi keskittyy erityisesti jätteiden keräämisen yksityiskohtaiseen sääntelyyn. Jätelaki ei edistä jätteen syntymisen vähentämistä tai uudelleenkäytön edistämistä, jotka ovat ympäristövaikutusten kannalta olennaisimpia toimenpiteitä.

Lakiesitys pahentaa entisestään jätealan vakavia kilpailuneutraliteettiongelmia lisäämällä kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden mahdollisuutta tarjota elinkeinoelämälle jätehuoltopalveluita. Jo nykyisellään kilpailutilanne on monien materiaalien osalta sietämätön, kun julkisomisteiset toimijat voivat käyttää kunnallista jätehuoltomonopolia varten investoitua omaisuuttaan markkinaehtoisten palveluiden tuottamiseen.

Tuottajavastuun toteuttamista koskien, Veikko Lehti Oy yhtyy Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n (YTP) lausuntoon.

LAKIESITYKSEN VAIKUTUKSET YRITYKSIIN JA KILPAILUNEURTRALITEETTIIN

Lakiesityksen mukainen palveluntarjontaoikeuden siirtäminen kunnille kasvattaa merkittävästi kunnallisten jäteyhtiöiden liikevaihtoa. Suoraan liikevaihdon suhteessa kasvavat niiden mahdollisuudet myydä palveluja kilpailluille markkinoille. Poikkeuksena hankintalaissa asetettuun 5 prosentin rajaan, kunnallisille jätehuoltoyhtiöille on annettu oikeus myydä 10 % yhtiön liikevaihdosta kilpailluille markkinoille. Seurauksena on jätealan kilpailuneutraliteettiongelmien paheneminen.

Lakiesityksen yritysvaikutusten arvioinnissa on täysin sivuutettu kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden kasvavan roolin vaikutukset yritysten edellytyksiin kehittää toimintaa. Kun kunnallisten toimijoiden mahdollisuudet myydä palvelua markkinoille ja käyttää kuntien yksinoikeustoimintaa varten investoitua kapasiteettia, kuten loppusijoitus- ja jätteenpolttolaitoksia kasvavat, yritysten mahdollisuudet saada rahoitusta kierrätysinvestointeihin ja kilpailla kunnallista loppukäsittelykapasiteettia vastaan heikkenevät merkittävästi. Lakiesityksen tuottama kilpailuneutraliteettiongelman laajeneminen **ei tue lakiesityksen tavoitetta kierrätysasteen nostosta**. Lakiesitys ohjaa jätettä entistä enemmän kunnalliseen monopoliin sekä julkiseen

rahoitukseen nojaavaan jätteenpolttoon sekä loppusijoitukseen. Liikeriskillä sekä markkinaehtoisella rahoituksella toimivien yritysten on entistä hankalampaa investoida jätteen kierrätykseen tai saada hankkeisiin rahoitusta. Kiertotalouden innovaatioiden syntyminen Suomessa on jatkossa epätodennäköisempää, kun jätevirrat on tosiasiassa sidottu loppusijoitus- sekä jätteenpolttonieluihin.

Kuljetusjärjestelmien yritysvaikutukset

Kiinteistön haltijan tilaaminen kuljetusten lakkaaminen tosiasiassa lopettaa jätehuoltoyritysten palveluliiketoiminnan asuinkiinteistöille. Kunnalliset jätteenkuljetusurakat ovat kuorma-autojen operointia yksikköhinnalla, eivät jätehuoltopalvelun tuottamista. Kuljetusurakat on tarkoitettu logistiikkaoperaattoreille, jotka vastaavat kunnan yksityiskohtaisiin tarjouspyyntöihin ja ryhtyvät toteuttamaan kunnan suunnittelemia kuljetuksia.

Jätteiden kuljetusjärjestelmä

Jätealan toimintaympäristön selkeyttämiseksi, jätelakiin tulee kirjata joko:

- Nykyisenkaltainen kaksoisjärjestelmä jokaiselle jätejakeelle, joka mahdollistaa jätehuoltoyritysten liiketoiminnan ja palveluiden kehittämisen, tai
- Täysi kunnan monopoli asuinkiinteistöjen palveluiden tuotannossa, jolloin jätehuoltoyritykset voivat ajaa toiminnot hallitusti alas yksiselitteisen aikataulun mukaan ja hakea säädösperäisestä liiketoiminnan päättymisestä asianmukaisen korvauksen, kuten esimerkiksi turvetuotantoyrittäjille on myönnetty.

Lakiesityksen mukaisesti toteutuessaan, jätehuoltopalveluiden kaksoisjärjestelmä tulee käytännössä lakkaamaan nopeasti. Jokainen kunnallinen jätehuoltotoimija joutuu perustamaan palveluorganisaation hoitamaan bio- ja pakkausjätteiden palvelutuotantoa. Näin kunnallisille toimijoille syntyy vahva kannustin ottaa palveluorganisaatioiden tehtäväksi myös sekajätteiden sekä lietteiden palvelutuotanto. Jos kuljetusten kaksoisjärjestelmä halutaan säilyttää, se säilyy vain, jos se koskee kaikkia jätejakeita.

Lakiesityksen taustalla on tavoite vahvistaa kunnan vastuuta yhdyskuntajätehuollosta ja sen kokonaisuudesta alueellaan. Vaihtoehtoinen tapa kokonaisuuden hallintaan olisi kirjata lakiin riittävät tietojen toimittamista koskevat vaatimukset, jotta viranomaiselle syntyisi kokonaiskuva alueen jätevirroista. Jätehuollon käytännön toiminnan keskittämiselle kunnalle ei ole tarvetta, ja keskittäminen on toimialan kehitykselle haitallista. Liiketoiminnan keskittyminen yksittäiselle toimijalle, tässä tapauksessa kunnalle, ei ole havaittu millään toimialalla edulliseksi kehitykseksi kuluttajan tai yhteiskunnan kannalta.

Kunnioittavasti

Juuso Lehti

Veikko Lehti Oy

Hallituksen puheenjohtaja